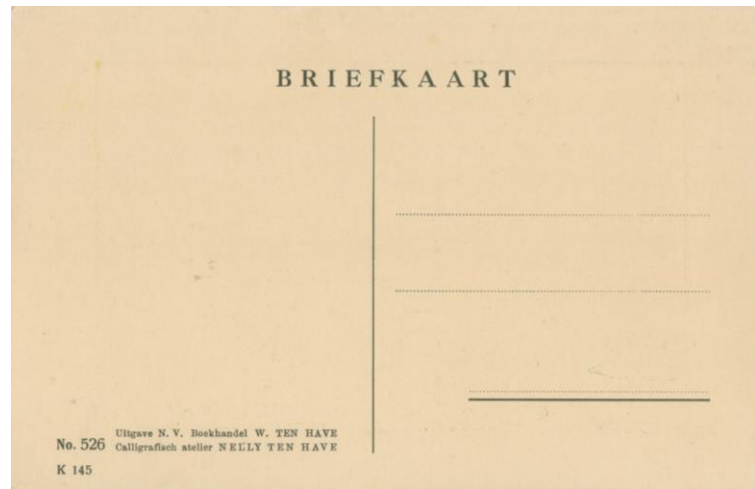

Nelly ten Have en het Calligrafisch atelier

Lodewijk van Duuren

Biografie Nelly ten Have

Nelly Johanna ten Have is geboren in Amsterdam op 17 mei 1900 en overleden in Amsterdam op 11 september 1982. Zij was de dochter van boekhandelaar Wiechert ten Have (1872-1966) en Adriana van der Plas (1872-1928). Op 23 juni 1932 trouwde ze met Albert Spruijt in Amsterdam. Het werk bleef ze echter ondertekenen met Nelly ten Have. Op 16-jarige leeftijd deed zij haar intrede in de zaak van haar vader, de boekhandelaar W. ten Have in de Kalverstraat.

Na de Handelsschool zou ze voor de kunstafdeling van haar vaders boekhandel worden opgeleid. De kunst van de calligrafie had echter haar grote belangstelling en daarom deed ze "examen "middelbaar schoonschrijven" en volgde lessen aan de Dagteekenschool voor meisjes van de Academie voor Beeldende Kunsten onder leiding van Georg Rueter. Vanaf 1925 gaf ze haar werk uit onder den naam Calligrafisch atelier Nelly ten Have Amsterdam. De kaarten zijn uitgegeven door haar vader onder de naam N.V. Boekhandel W. ten Have. De complete collectie van Nelly ten Have's ontwerpen is bewaard gebleven en bevindt zich in het Rijksmuseum voor religieuze kunst te Utrecht.

Nelly en Tiny aan het werk in het Calligrafisch atelier.

De boekwinkel W. ten Have in Amsterdam.

Tiny ten Have

Martina Jacoba ten Have (Tiny), geboren op 10 maart 1910 in Amsterdam en overleden op 11 juli 1970 in Velden am Würthersee is de jongere zus van Nelly. Toen Tiny zich ook al jong aangetrokken voelde tot de calligrafie onderrichtte Nelly haar jongste zus in de eerste beginselen van deze kunst. Tiny volgde ook een studie aan de Kunstgewerbe-Schule te Offenbach en was leerling van Rudolf Koch. Nelly en Tiny vormen samen het Calligrafisch atelier in Amsterdam aan de Herengracht 335. Tiny leverde vooral handwerk, terwijl Nelly meer is ingesteld op de reproductie. Nelly zegt daarover in het interview: "De calligrafieën, welke ik buiten de 'opdrachten maakte, dus spreuken, bijbelteksten enz. werden in groote oplagen gereproduceerd."

Teksten

Nelly ten Have heeft uit vele bronnen geput voor de teksten op haar kaarten. Ook heeft zij zelf teksten voor haar kaarten geschreven. De teksten komen veelal uit het oude en nieuwe testament en uit zangbundels met stichtelijke liederen. Hieronder enkele voorbeelden:

- Adriaen Valerius (ca. 1570-1625): Hadd' ons de Heer (Nederlandsche Gedenck-clank 1628).
- Hieronymus van Alphen (1746-1803): Nooit kan 't geloof te veel verwachten.
- Predikant Abraham Rutgers (1751-1809): Amen. Vader! Op Uw paden.
- Nicolaas Beets (1814-1903): Daar is uit 's werelds duist're wolken (kerstlied uit de 19e eeuw).
- P.A. de Génestet (1829-1861): Werken en denken en leeren is leven.

- Dominee Johannes Riemens sr. (1842-1908): De zonne voor wier stralen... Uit: Nu daagt het in het Oosten.
- Hens Clinge Doorenbos (1884-1978): Leef niet voor niets.

Nummering kaarten en datering

De meeste kaarten van Nelly ten Have zijn genummerd. Het laagste nummer is 501 en het hoogste nummer 720. Nummer 526 en 547 hebben het K-nummer van de drukkerij De Brakke Grond in Amsterdam en nummer 509 is gedrukt door drukkerij De IJssel (Borst) in Deventer. Advertenties voor haar briefkaarten verschijnen in diverse kranten van 25 februari 1939 tot en met 28 september 1940. Er is slechts één kaart van haar bekend met een leesbaar poststempel, namelijk 1948. Een voorlopige vaststelling van de periode van uitgave is 1935-1950. Volgens haar interview gaat in het jaar 1918 de eerste door haar ontworpen en in kleuren gedrukte wandkaart-met-een-spreuk over de toonbank. Mogelijk is zij pas omstreeks 1935 begonnen met de uitgave van kaarten en was haar eerdere werk van een andere aard, zoals oorkonden en spreuken voor aan de wand.

**Calligrafisch Atelier
Nelly ten Have**

Onze spreuken, teksten en briefkaarten zijn in den boek- en kunsthandel verkrijgbaar.

Wij vervaardigen Oorkonden en Opdrachten voor bijzondere gelegenheden, ook in Receptie-albums en prachtwerken. Naamlijsten van vroegere en dienstdoende predikanten voor Kerkeradskamers, Diploma's, Eerlidmaatschappen voor vereenigingen, enz. enz. In ons atelier werken Nelly en Tiny ten Have.

Vraag onzen geillustreerden catalogus:
KALVERSTRAAT 154, AMSTERDAM
Telefoon 32553—34066.

(Adv.)

De Nederlander 28 September 1940.

UIT HET „WILHELMUS”

Bijdt u, mijn Ondersaten,
Die oprecht zijt van aert,
Godt sal u niet verlaten
Al zijt ghy nu beswaert:
Die vroom begheert te leven,
Bidt Godt nacht ende dach,
Dat hy my cracht wil gheven
Dat ick u helpen mach.

Teksten en Spreuken voor alle Gelegen- heden

Opdrachten
Oorkonden
Receptie-
albums

VERVAARDIGD OP HET CALLIGRAFISCH ATELIER
NELLY TEN HAVE - Handwerk TINY TEN HAVE

De Standaard 18 November 1936

Bronnen

- Anoniem, 1936. Het „calligrafisch atelier" van de dames Ten Have. De Nederlander 20 november 1936.
- Anoniem, 1942. In een Calligrafisch atelier. Margriet 6 Maart 1942. No. 10: 16-17.
- J. Kruizinga Gerrit Vermeer, 2002. Have, Nelly Johanna ten. <https://www.ensie.nl/xyz-van-amsterdam/have-nelly-johanna-ten>
- Stadarchief Amsterdam. Bevolkingsregisters

2e exemplaar		1) Vergel. met gebakte (dagt en paraat) No. 5-94 12Mrt47 <i>Wt</i>		2) Gezinsv. man 340	
3) Gezin. ten Have-- Voorn. Nelly Johanna--		4) Geboren op 17 Mei 1900 gem. Amsterdam ond./land 5) Nat. Ned		7) Beroep (h-o) zonder	
8) Naam en van Wiecher-- van der Plas, Adriana--		geb. op te		geb. op te	
9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen Spruijt, Albert		11-12) Geboren op 28 Jul 03 te Asd		13) Huwelijk gesloten op 23 Jun 32 te Asd	
Gebuwd met		op te		14-15-16) Huwelijk ontbonden op 4 jan 79 door 0 te Asd door	
21) Dagt. aangifte 26 Jun 41		22) Gemeente en adres ld 6j ASD Heeregracht 374ps PB 185326		21) 22)	
7 mei 80		Veluwelaan 19		Overleden te AMSTERDAM op 11 sep 82 Akte No. D-2370 Naam geneeskundige/lijkschouwer C. van Dijk	
				724 5408 491	
				V Spruijt	

Versie 14 september 2022